

807.8.7

ACADEMIA
DE
BUENAS LETRAS
DE BARCELONA.

SESION PÚBLICA

DEL DIA 2 DE JULIO DE 1842,
en que se leyó la Memoria y se hizo la adjudicacion de premios con arreglo al
programa publicado en 20
de febrero de 1841.

BARCELONA:
IMPRENTA DE A. BRUSI.
1842

21903 0651

Número 2.

ROUDOR DE LLOBREGAT,

Ó SÍA,

LOS CATALANS EN GRECIA.

POEMA ÉPICH EN TRES CANTS.

Pugnai, ma senza speme.

A.

INTRODUCCIÓ.

1

Ninas dels cabells d'or, las que en las gradas
Dels torneigs com á reynas vos sentareu,
Y l'elm del vencedor per mil vegadas
Ab corona de honor engalanareu;
Las que en cent jochs florals foreu cantadas
Pèls gentils trovadors que enamorareu,
Angels humans, que Dèu posá en la terra
Per véncer als invencibles en la guerra;

2

Veniu á mí: jo canto la hermosura,
Los caballers, las damas, las batallas:
No sempre bat mon cor dins la armadura,
Ni sempre canto al peu de altas murallas:
Paladí y trovador cants de ternura
Trech de l' harpa ab la ma ab que rompo mallas;
Y combats canto als que pèr ells suspiran,
Y amors á las que als braus amor inspiran.

3

Forts caballers, veniu: també en mas cobles
Parlaré de fets d'armas gloriòsos:
Jo sé la historia de cent reys que als pobles
Umpliren de llur gloria y noms famosos:
Jo he llegit en las tombas de cent nobles
De llurs escuts los lemas amorosos;
Y pus foren valents, plaume cantarlos,
Com vos plau á vosaltres imitarlos.

4

Patges y paladins, damas y ninas,
Veni: jo sé commóurer las entranyas;
Jo he cantat prop dels reys combats, ruínas
Y amors entorn del foch en las cabanyas:
Fill de Provensa, historias peregrinas
Aprenguí de ma patria en las montanyas;
Fill de la fé, jo sé de cor las glórias
Dels crusats, y he pres part en llurs victorias.

5

Veni á mí los qui teniu encara
Plors per ma patria, reyna sens corona:
Jo cantaré sas glorias, pus m' es cara,
Com lo mugué al infant que llet li dona:
Jo de sos fills la fortaleza rara
Vos diré y llurs virtuts que l' mon pregona;
Y pus li dech mon ser, será per ella,
Si una corona alcans', la flor mes bella.

6

Y tu, heroína del Senyor gloriosa,
Més que patrona de ma patria amiga;
Tu que un pessich d' encens á la orgullosa
Roma negares, de ta fé enemiga;
Tu que en flors convertit duyas, piadosa,
Als presos lo sabros fruyt de la espiga,
Desde ton trono enviam, Verge pura,
Mes foch al cor y á l' harpa mes dolsura.

7

Fochs y armonías dónam, pus cantarne
Vull, ó Verge, las glorias catalanas;
Pus del olvit etern vull arrancarne
Los fets de las esquadras cristianas
Que passaren á Grecia per borrarne
De son blau cel las llunas mahometanas;
Pus vull que sian, sentne tu ma guia,
Tuas mas glorias, la fatiga mia.

CANT PRIMER.

1

Com reyna de sas damas rodejada,
Reyna entre reynas, bella entrè las bellas,
Passejaba la lluna platejada
Lo cel, seguida de millars de estrellas,
Mentre en la mar de Màrmora encantada,
Hont coquetas se miran totas ellas,
Nostra temuda esquadra, sense brega,
Com vol de cisnes escampats navega.

2

Hermosa era la nit, clara y serena,
Com lo esguart del que fèu la nit y l' dia;
Com un lleó cansat en l' ampla arena,
Sobre sòn llit immens la mar dormia;
Vuydas de vent, la nuosa y alta antena
Ab deixament las velas sostenia,
Y fins los forts galeots, morts de fatiga,
Dormian sobre l' fer que al rem los lliga.

3

Tot dorm, los vents, las onas, las banderas
Ahont flamejan las barras sanguinosas;
Tots menos tu, Roudor, en las galeras,
Pus tens amor, y en lo repos no t' gosas;
Tu que vetllant, contra las llagas fèras
Que obran de amor las fletxas verinosas,
Per bàlsam de tas penas demanabas
Als estels un esguart de la que amabas.

Famos era Roudor entre l's famosos
Tan pèl valor com per sa sort impia;
Ple l' cor de sentiments caballerosos,
Si bè bastart, ab alas se sentia
Per pujar, y en los astres lluminosos
Sòn nom escriurer ab sa espasa un dia:
Mès sòn fat no ho volgué, y sa escassa gloria
Se alsá, brillá, mès se perdé en la historia.

En la popa sentat de la galera
Del gran Roger, á qui la esquadra acata,
Per la sombra cubert de sa bandera
Las horas de la nit queixantse mata;
Mès de prompte sos ulls clava en la esfera,
Y prenent en sas mans l' harpa de plata,
Entre sospirs y plors á las estrellas
Consols demana y conta sas querellas.

« ¿No es cert que allá en la platja serpentina
« Del mar que de Bizanci l's portals rega,
« Regant ab perlas l' ona cristallina
« Haveu sorprés, oh estels, ma hermosa grega?
« ¿No es cert que una nineta peregrina
« Per un soldat al Dèu dels valents prega?
« Oh! ¿no es cert que en vosàltres ma estimada
« Busca, com jo la sua, ma mirada?

« Bella es la verge, á qui mon cor adora,
« Més que l' lliri argentat que l' ona cria;
« Més que l's brillants que la rosada plora;
« Més que al surtir del mar l' astre del dia;
« Tan bella que per ferla ma senyora
« La corona de un rey cenyir voldria;
« Tan que crech jo que d' ella están gelosas
« Las estrellas del cel, del mon las rosas.

« Recordar plaume l' hora afortunada,
« Oh estels, en que entre mitg de cent princesas
« De Andrónich en la Còrt la viu sentada
« D' ella eclipsant las més gentils bellesas:
« Jo la mirí ab amor, y á una mirada
« Sas galdas pèl rubor jo vegí encesas:
« De llavors mon cor vola entorn la que ama
« Com papallona incauta entorn la flama. »

Aquí arribaba l' paladí y poeta
Donant al vent los cants que amor l' inspira,
Quant en la nau vehina á una nineta
Que escoltaba sos dols óu que suspira.
« Si fos, ¡oh cel...! » li llansa una ulladeta:
« ¡ Ella es !... » lo vent fa alzar sòn vel... la mira;
Rellicsa de sos dits l' harpa melosa,
Y estátich quèda tot mirant sa hermosa.

Mès ay! que fou sòn goig com llam que brilla,
Y plateja los camps, y prest se apaga;
Pus apenas sos ulls la hermosa filla
Veren, com una sombra fosca y vaga,
Quant de sa nau desaparegué en la quilla
Com foch follet que per lo bosch divaga
Y al viandant acompanya en nit obscura,
Y enlluernat lo abandona en la espessura.

Entre si dorm, ó si despert estava
Queda Roudor á la subtada vista:
Volia créurer, y á dubtar tornaba
Entre si es ella, ó bè sa sombra trista:
Als estels y á las onas preguntaba
Si ellas també á sa hermosa Elena han vista:
« Mès jo somíó, exclama: ¿cóm puch créurer
« Que á un infelís un ángel vinga á véurer? »

12

Mès no era somni, no, pus en l' armada
Dels grechs sòn pare, ab ell feu embarcarla,
Dihent que no era just tan estimada
Filla en remota platja, abandonarla,
Ni que una perla tant brillant llansada
Romangués ahont poguessen trepitjarla:
Símil ab que l' bon vell cubrir sabia
La por de una deshonra que temia.

13

Jordi era l' nom del pare que á la hermosa
Ab tant cuydado recatar procura,
Capitá dels aláns, gent bel·licosa,
Que sa prudencia admirá y sa bravura;
Sòn consell en la tenda crédit-gosa
Tan com sa espasa en la pelea dura;
Y si bè l' cap nevat, té l' cor de flama
Quant del combat ab los perills se inflama.

14

Ab mes de mil dels sèus, gent escullida,
De Roger ab la esquadra navegaba,
Per castigar als turchs, nació atrevida
Que l's daurats camps de Grecia devastaba;
Sa nau de forts galeots ben assortida
Prop la nau de Roger lo mar tallaba,
Que vol que en l' ona escolten sa bandera
Los qui la escoltan en la guerra fèra.

15

Feya entretant sòn curs la nit serena
Lo camp cedint á la pintada aurora
Que d' or cubrint los monts, de plors l' arena,
Ve barrant los estels, del cel senyora,
Mentres sentat Roudor sa amarga pena
Ab llágrimas de fel encara plora,
Als vents donant, que sos cabells embullan,
Los inflamats sospirs que en sòn pit bullan.

Tot cobra vida al espargirse clara
La llum del jorn pèl cel y per las onas;
Lo vent despert las ágils fustas vara
Umplint llurs velas com uns pits rodonas;
Dels rems que á compas van á l' algassara
Tallan las naus del mar las amplas zonas,
Com caball que al sentir la esparonada
Parteix lo vent com fletxa disparada.

Encara l' sol de sa triunfant carrera
No habia fèt mitg curs, que ja tocaba
De Natolia en las platjas la galera
Hont de Aragó lo roig pendó onejaba.
Salta en terra Roger, y la primera
Sa bandera en la platja desplegaba
De la terra, hont contar tans jorns com glorias
Debia y tantas guerras com victorias.

Com torrent que rompuda ja la valla
Se espargeix per lo pla y l's camps anega,
De las fustas axí la gent devalla
Ab pavorós rumor, y crits y brega:
No hi ha cor que no salte baix la malla
De desitg de venjar à la gent grega;
Ni ma que no blandesca espasa ó llansa,
Y de ferir se irrite ab la tardansa.

Roger de Flor com capitá refrena
Lo noble ardor que com soldat li agrada,
Y en la que l' ona argenta ardent arena
Formar sa gent de guerra fa en parada;
La forsa divideix, lo modo ordena
Y l's capitans pèls quals déu ser manada;
Parla als valents, als menos forts alenta,
Alhaga als capitans, y á tots contenta.

Mentres l' exércit aguerrit revisa
Que sas banderas ab orgull tremola,
Per la plana á caball á un grech divisa
Que segons talla l' vent apar que vola;
Ve de pau, si bè armat, y axis ho avisa
Ab lo llens blanch que en alt sa ma enarbola,
Y es missatge de dol si no menteixen
Los plors que l's ulls á sòn pesar verteixen.

Tant ple de pols y tant cansat venia,
Que obrir apenas pot los ardents llabis:
Sòn missatge á Roger donar voldria,
Mès no troban paraulas sos agravis:
«¿Qué importa, exclama al fi, que est sol un dia
» Famós en héroes haja estat y en sabis,
» Si ni l's plors que n's arrancan nostras penas
» Aixugar nos permeten las cadenas?

» Roger, » segueix á sos genolls postrantse;
Y de son roig mantell besant la vora,
« Nostra antiga grandesa va arruinantse
» Si nostra sort ta espasa no millora.
» Lo hermós sol de la Grecia va eclipsantse;
» Y Grecia un jorn del mon reyna y senyora,
» Te que mirar avuy com gents estranyas
» Li devoran, com buytres, las entranyas.

» ¿Qué no puga, Roger, est vell pintarte
» De sòn poble infelís la pena amarga?
» ¿Qué no puga mon cor comunicarte
» L' odi y sèt de venjansa que l' embarga?
» Tot un poble ¡oh Roger! que ve á implorarte
» Veus en est vell que sòn remey te encarga:
» Prompte... castiga al turch, y un cànt de gloria
» La Grecia te escriurá en sa rica historia.»

Axis parlá lo grech, y ab crits de guerra
L' host catalana sos sospirs sofoca.
Àlsa l' Roger cortés, y en la sua esquerra
Entre l's valents al grech valent col-locà.
Dòna l' senyal; resona l' pla y la serra
Ab la tocata que al combat provoca,
Y contra l's turchs lo camp obre la via,
Roger devant, y ab ell lo grech que l' guia.

Com un serpent brillant cubert d' escata
Que per lo pla s' cargola ó se deslliga,
Ó com riu caudalós que en plechs de plata
S' exten, tallant pèl mitg la selva antiga;
Axis del sol als raigs d' or y escarlata,
Que ab sòn ardor aumenta sa fatiga,
Marxa l' exércit, y com rius de flama
En llarga cinta per lo pla s' derrama.

Cansat de horrors, incendis y matansa,
En sas tendas lo exércit turch vivia,
Sens véurer que lo cel de sa venjansa
Pot diferir, mès no borrar lo dia;
Y sens pensar que contra ell se avansa
La ma que per son castich Dèu li envia,
Y que l' tigre que tip dorm en sa cova
Pres, tal vegada, al despertarse s' troba.

Era la nit, nit fosca y sens estrellas;
En llurs tendas los turchs descuydats jeyan,
Y fins las més venudas centinellas
Prop dels fochs moribunts dormidas seyan,
Quant de improvis cayentne sobre d' ellas
La armada catalana que lluny creyan,
Las degolla, entra l' camp, lo incendi estalla,
Y un mar de foch fa llum á la batalla.

Al rumor espantós, als crits de guerra
Que entre onadas de foc al cel pujaban,
Que entelant los estels, cremant la terra,
Per la plana, com rius, se esparramaban,
Despertan tots, las armas quiscú aferra
Y del mitg de las flamas que inundaban
Lo campament, com tigres rabiosos
Se llansan contra l's nostres valerosos.

¡Oh qui pogués de aquella nit tremenda
Tots los estragos de un en un contarne!
¡Quants turchs á llur costat, dintre sa tenda,
Veren llurs fills y esposas degollarne!
¡Quants al voler fugir, errant la senda,
Contra un dart matador van á toparne!
¡Y á quants, que á despenjar la forta llansa
Corren, lo tret de mort abans alcansa!

Roger, tenyit de sanch fins la visera,
Allá hont véu més perills busca més gloria,
Y porta Corbaran nostra bandera
Hont més dubtosa s' mostra la victoria;
També Marulli y Jordi en la nit fèra
Llurs noms ab sanch grabaren en la historia,
Y fins lo vell, si bé hi perdé la vida,
En sanch de turchs deixá la pols tenyida.

Lo rumor espantós de las espasas
Com un tro prolongat pèls monts ressona;
Com martell en la enclusa, en las corassas
Lo ferir de las massas axí sona:
Rojas de sanch las llansas semblan brasas
Que relliscan pèl foc que l' camp corona;
Ni s' dona colp allí que no feresca,
Ó que l's elms ó l's escuts no destruhesca.

No s' queda atras Roudor, que en la batalla
Busca l's blasons que l' fat mesquí li nega;
Baix sa espasa tot cau, com baix la dalla
Cauhen espigas d' or en temps de sega;
Mès com lo vent que als roures avasalla,
Y que l' herba del camp tant sols doblega,
Als qui fugen cobarts fa pont de plata,
Al pas que als més valents provoca y mata.

En alas del desitg de guanyar fama
Vèrs hont més perills mira galopeja;
Y allí ab noble furor son cor se inflama
Vehent un turch que ab deu ell sol guerreja
Y ab llengua vil lo roig gonfanó infama,
Mentre ab sa massa, que com jonch maneja,
Y á que no resisteix elm ni corassa,
Entorn de sí de sanch un cércol trassa.

Al véurerlo Roudor esparonada
Dona al caball, y contra l' turch se llansa,
Ben cert de que un recort de sa estimada
Fará lo que l' valor de tants no alcanza;
« Jo ab ma espasa, li diu, ab sanch tacada
» Dels tèus, de mos companys pendré venjansa:
» Y á menjar daré als corps ta carn impura;
» Axi me ajude Dèu y ma armadura. »

Mira lo turch al jove, que l' provoca,
Més ab ulls de pietat que de amenassa,
Y sonrient li diu: « ta rabia es poca
» Per véncer al que es duenyo de esta massa:
» Fuig, cobart, fuig; pus als cobarts sols toca
» Ab enemichs dormits probar sa espasa:
» Fuig, imprudent, oh! fuig: busca la gloria
» Hont més fácil te sia la victoria. »

No tant al ferós tigre la sageta,
Ni tant al toro brau la pica irrita,
Com del turch la insolencia al jove atleta
La sanch abrusa, y la venjansa excita;
Fins arrancarse sanch las dents apreta,
Y de rabia en són pit lo cor palpita;
Y empunyant cada qual l' arma temuda
Prest s' enrogeix del camp l' herba menuda.

Un colp de massa l' turch li descarrega
Que á són fogos caball deixa sens vida,
Mès lo evita Roudor y sols li frega
L' adarga d' or en roja sanch tenyida;
Roudor llavors un bot en devant pega,
Y abans que l' turch, que ja victoria crida,
Puga tornar á alsar la arma inhumana,
Testa y turbant rodolan per la plana.

Ufá Roudor la vista passejaba
Blandint del turch la massa matadora,
Y entre las flamas enemichs buscaba
Per desfogar la rabia que l' devora,
Quant de prompte en són pit xiulant se clava
Á pesar del osberch fletxa traydora:
Ferit cau, y sa sanch que á doll li salta
Ab la impura s' confon que l' herba esmalta.

Fugen per tot los turchs, abandonadas
Deixant tendas y esposas y banderas,
A la deshonra aquestas entregadas
Y al foch que las devora las primeras:
Llansan las armas uns, á esparonadas
Dels caballs obren altres las caderas,
Per més ditzós tenintse l' qui podia
Passar devant del qui prop d' ell fugia

No tant al ferós tigre la sageta,
Ni tant al toro brau la pica irrita,
Com del turch la insolencia al jove atleta
La sanch abrusa, y la venjansa excita;
Fins arrancarse sanch las dents apreta,
Y de rabia en són pit lo cor palpita;
Y empunyant cada qual l' arma temuda
Prest s' enrogeix del camp l' herba menuda.

Un colp de massa l' turch li descarrega
Que á són fogos caball deixa sens vida,
Mès lo evita Roudor y sols li frega
L' adarga d' or en roja sanch tenyida;
Roudor llavors un bot en devant pega,
Y abans que l' turch, que ja victoria crida,
Puga tornar á alsar la arma inhumana,
Testa y turbant rodolan per la plana.

Ufá Roudor la vista passejaba
Blandint del turch la massa matadora,
Y entre las flamas enemichs buscaba
Per desfogar la rabia que l' devora,
Quant de prompte en són pit xiulant se clava
Á pesar del osberch fletxa traydora:
Ferit cau, y sa sanch que á doll li salta
Ab la impura s' confon que l' herba esmalta.

Fugen per tot los turchs, abandonadas
Deixant tendas y esposas y banderas,
A la deshonra aquestas entregadas
Y al foch que las devora las primeras:
Llansan las armas uns, á esparonadas
Dels caballs obren altres las caderas,
Per més ditzós tenintse l' qui podia
Passar devant del qui prop d' ell fugia

CANT SEGON.

1

Urà Roger de Flor sobremanera
Per l' éxit venturós de la batalla
Cregué l' orgull de aquella nació fèra
Que adora á Mahomet tenir á ralla :
« Jo he de fèr càurer , deya , en sa buytrera
» Al buytre de Turquía , y ni muralla
» Ni l's monts lo salvarán , que ab nostras fletxas
» Fins en las rocas hem de obrirnos bretxas. »

2

Mès no tan fácil com Roger' pensaba
Fou del turch las banderas humiliarne,
Ni de sas mans la presa ab que apagaba
La sèt de sanch ardent lo arrancarne;
Dos anys de guerrra als sèus Deu preparaba,
Hont sòn valor debia acrisolarne,
Pus creix ab las fatigas més la gloria,
Y sols gran guerra porta gran victoria.

3

Tornats ja en sí los turchs de la sorpresa
Y espant que nostras armas los causaren,
Deixar abans la vida que la empresa
Per Mahoma y sa tomba tots juraren:
La infamia que en llurs fronts portan impresa
A netejar ab sanch se disposaren ,
Y ab nous horrors, incendis y matansa
Aixecan nous altars á llur venjansa.

En tant que á nostras tropas sitiadas
En Cícico las neus y ayguas tenian,
Com afamats lleons, axi á bandadas
Los turchs l'antigua Grecia destruian;
Camps anegats en sanch, ciutats cremadas
Los llochs marcaban ahont estat habian,
Sens véurer que llur tomba s' fabricaban
Mentre un arch á llur gloria alsar pensaban.

Apenas lo hermós sol de primavera
Als monts verdor y als camps donaba vida,
Quant Roger desplegantne sa bandera
A cullir nous llorers als seus convida;
« Filadelfia, los diu, ja sols espera
» Nostre socorro; Filadelfia n's crida:
» Dintre nou jorns al despuntar de l'alba
» Ó morts serém, ó Filadelfia s' salva.»

Qui hagués entrat en Cícico aquell dia
Véurer cregut hauria en jorn de festa
Una ciutat, tant gran fou l'alegria
Ab que á combátrer nostra gent s'apresta;
L'un la espasa, lo escut l'altre brunyia;
Qui afile l's darts, qui arregla la ballesta,
Y trauchen tots las armas més costosas,
Y l's mantells y las plomas més vistosas.

¿Qui hauria dit que aquellas vestiduras,
Aquells fins elms y adargas bronsejadas,
Més brillants que un mirall, més que l'sol puras
Prest ab amiga sanch fossen tacadas?
¿Qui hauria dit que aquellas armaduras
Per surtir al combat aparelladas,
En Cícico mateix en dura guerra
Debian á bocins rodar per terra?.

8

Restablert ja Roudor de la ferida
Què en lo llit lo tingué més de tres mesos,
Los dolors y pesars suferts olvida
De sa hermosa en los brassos y en los besos:
¡Era tan bella als dos amants la vida,
Y tan grat á llurs cors de amor encesos
L' un á l' altre són foch comunicarne
Y, com dos flors unidas, palpitarne!

9

À la sombra sentats de una palmera
À la llum dels estels poca y dubtosa,
Ab paraulas de foch Roudor s' esmera
En retratar són cor á sa amorosa;
Las ansias conta, sos afanys pondera,
Y ab tants plors las mans banya de sa hermosa,
Que l' cor li trenca, y á prestar la obliga
Lo jurament que al sèu lo sèu cor lliga.

10

« Ah! » diu Roudor, besant de sa estimada
La blanca ma que ella á besar li dóna;
« Juro que no haurá estat mes adorada
» De ningun çaballer ninguna dona,
» Com tú de mi ho serás; pus si bè ayrada
» Me ha negat la fortuna una corona,
» Me ha dat un cor de foch per adorarte
» Y valor per, si l' vols, un tron donarte. »

11

No vull pintar de Elena la hermosura,
Pus fora lo intentarho profanarla.
¿ Qui l' olor del clavell, qui la llum pura
Dels estels en lo llens pot trasladarla?
¿ Qui dir de un serafi pot la dulsura
Y sa bellesa sense parodiarla?
¿ Hont es la ploma, ¡ guay! hont es la lira
Per pintar lo que fins lo sol admira?

Guarden los reys sòn trono y sa riquesa
Y sos plahers que l' mústich cor no alhagan;
Roudor postrat als peus de sa bellesa,
Sens los perills que als grans del mon amagan,
Sota un dosser de fullaraca estesa
Per hont glonxant mil rossinyols divagan,
Es més ditxòs que un rey que en crüel guerra
A sòn carro lligat hagués la terra.

En plática l's amants encara estaban,
Que sols lo rossinyol interrompia,
Y en somnis de ventura divagaban
En alas de sa ardenta fantasía,
Quant de improvis llunys crits que al cel pujaban
Y un rumor d' armas que la vila umplia
Llur goig ve á cambiar en amargura
Y aquell dòls paradís en nit oscura.

Apenas sent Roudor lo crit de guerra,
La espasa empunya y á surti' s' disposa:
En va Elena l' detura, en va sa esquerra
En llágrimas de foch rega la hermosa:
Roudor no titubeja; s' desaferra
De la ma que l' deté, y á sa amorosa
Fent un bes en lo front de despedida
Vola ahont la gloria y sòn deber lo crida.

Dels murs per éll sagrats deixats ab pena
No habia eixit fugint de sa estimada,
Y ohia encara de sa bella Elena
Que l' crida la veu débil y apagada,
Quant á sos ulls se presentá una escena
De incendi y de matansa, que parada
Deixa sa ma sempre á ferir atenta
Y glassada en sòn cor la sanch ardenta.

16

Pèls carrers de Cícico divagantne
Contempla als sèus com tigres furiosos,
Armats la major part, altres ratllantne
Ab teas l' ayre en cèrcols lluminosos;
Ab sanch y foch per tot arreu deixantne
Senyals de haver passat, com deixa trossos
De la presa pèl mont la fèra lloba
Que per despedassar porta á sa coba.

17

De prompte créu que ja lo turch assalta
À Cícico, y al foch la vila entrega;
Mès luego sab que no á causa tan alta
L' origen déu tant forta y crüel brega.
Sols un insult, una lleugera falta
De respecte á Roger de la gent grega
Fèu que en aquella nit de sarracina
Prop la Grecia arribás de sa ruina.

18

Era un Alá lo qui insultat habia
À Roger, y la injuria violenta
Ab sanch de mil alans rentar volia
La host del de Flor, que axis l' honor se renta.
Dubtós Roudor que ferse no sabia,
Fuig cent proposits y altres cent inventa:
À juntarse ab los sèus l' honra l' convida,
À defensar á Elena amor lo crida.

19

Y amor vencé, pus troba poca gloria
En buscar pèls carrers y per las plassas,
De nit com assessins una victòria
Que de jorn en lo camp y á colps de masses
Guanyar podian, sense que la historia
En sas páginas d' or d' elogi escassas
Tingués de escriurer baix tants noms famosos
Vils recorts y epitetos deshonorosos.

20

Lo fill Jordi perdé, sòn germà Elena
En eixa nit de dol y de amargura,
Y gracias á Roudor que l'odi enfrena
Y ab sa invencible espasa als seus atura,
Si poden pare y filla tan cruel pena
Plorar ab llibertat en part segura,
Pus debian morir, que decretada
Estaba ja llur mort per nostra armada.

21

¡Mès ay! si bè Roudor á sa nineta
La vida salva, queda éll sense vida,
Pus mal viu qui en lo cor ab la sageta
De amor porta de ausencia la ferida.
«¿Per qué, exclama, no fèu mon cruel planeta
» Que prop d'ella morís, y ab mi cenyida,
» Mòn postrimer badall cullís la hermosa
» Que mòn primer sospir cullí amorosa?»

22

No perque molts deserten sa bandera
Dels forts alans Roger de intent cambía,
Pus molt més que del número n'espera
Dels poch's en la unió y la valentia:
« Quants més seriam en la guerra fèra,
» Exclama; ménos gloria n's tocaria;
» ¿Per qué havem de donar part á los altres
» Dels llorers que n's podem partir nosaltres?»

23

« Oh! no será; no gira may la cara
» Lo laletá als perills per més que creixen;
» Ni ans de combátrer á mirarse para
» Si en número l's contraris l' excedeixen.
» No perque l's coste la victoria cara
» Los valerosos de comprarla deixen;
» Y pus ja ab ánsia Filadelfia aguarda
» Nostre socor; ¿per qué en portarli s' tarda?»

Ab los sèus lo de Flor axis parlaba
Ple l's ulls de foch y l' cor de amor de gloria;
Y vehent que si l' turch la vilà entraba
Pot quedar infamada sa memoria,
De Aragò la senyera desplegaba
Que ab sas alas cubria la victoria,
Y als sèus á aquella guerra conduhia
Que més que guerra un triunfo parexia.

Trovadors del vell temps, los qui cantareu
Los antichs semi-déus de Grecia y Roma;
Los qui á sa gloria un monument alsareu
Y en lo qual vostre nom, l' harpa y la ploma
Perque fos immortal alli deixareu,
Vostres sons á ma lira y vostre idioma
Inspirau á mon cor perque sian dignes
Mos cants, dels noms que he de evocar insignes.

Y vos, ó Eulària, feu que al recordarne
Tantas hassanyas, tants combats gloriosos,
Y del somni de mort al despertarne
Tants noms de capitans y hèroes famosos,
Com al incaut que l's mots al pronunciarne,
Ab que un màgich sos genis lluminosos
Evoca, torna sech, nom' succehesca
Que l' llum de tanta gloria m' aturdesca.

Alts murs de Germe, camps de Geliana,
¿Que s' han fet las banderas de Turquia?
¿Hont son los esquàdrons ab que la plana
Com presa de un incendi relluia?
Com desvaneix lo fum la tramontana,
Ó com lo sol la boyra que l' cubria,
Devant l' host de Aragó se dispersaren,
Y per sempre sa infamia alli deixaren.

En va l' brau Alisuri, que sitiada
 Á Filadelfia té, privar intenta
 Lo pas á la invencible y forta armada
 Que ve á salvarla, y guerra li presenta.
 ¿No sabias, áltiu, que á la rierada
 Qui aturar vol quant corre més violenta,
 En lloch de detenirla lo arrastra ella,
 Y de la platja contra l's rochs lo estrella?

Tos vint mil caramans deixan la terra
 Dels seus coberta y de llur sanch tenyida,
 Pus com los llamps als roures, axí aterra
 Á tos braus d' Aragó l' host atrevida:
 Tas armas, ton pendó y caball de guerra
 Y l's pochs soldats que escapan ab la vida,
 Lligats al carro de Roger publican
 Són valor, y nous triumfos pronostican.

¡Oh Filadelfia! l' himne de alabansa
 Aixeca al vencedor que á tas murallas
 Portá ab la pau lo vert ram d' esperansa
 En festas convertintne las batallas:
 De Alisuri com jonch la forta llansa
 De Roger s' estellá en las duras mallas,
 Y al fugir per salvarne sa persona
 Deixá en lo camp l' honor y la corona.

De aquest postrer combat la polsaguera
 Lo vent apenas escampat habia,
 Y ades lo encens que en oferir se esmera
 Filadelfia á Roger la vila umplia,
 Que en Culla y altres forts nostra bandera
 Sas alas vencedoras ja extenia,
 Y desde allí al vil Turch amenassaba
 Que sols de lluny y ab darts la provocaba.

Tan gran era l' terror ab que miraban
Los turchs á nostras armas victoriosas,
Que sense pelear abandonaban
Los forts y las ciutats mes populosas.
Al crit de *via ferro* s' dispersaban
Y á las selvas fugian mes frondosas,
Com lo cerf al sentir lo corn de cassa,
Fugint, pla, valls y monts y rius traspassa.

Dígau sino Magnesiá que de amiga
Passá per sa cobdicia á ser traydora:
Dígau Nisa sino, Nisa l' antiga
Que las glorias del Asia encara plora;
Y Tiria la famosa á qui fatiga
Ab nous assalts lo turch felló á cada hora,
Y hont Corbarán mori de una llansada
Deixant en dol á l' host y á sa estimada.

Descansant alli estava nostra armada
Sobre l's lloers que conquistat habia,
Rebent lo encens de Grecia, que postrada
De agraument en proba li oferia,
Quant la nova rebé que ab sa maynada
En són ausili Rocafort venia;
Rocafort á qui igualan en noblesa
De naixement molts pochs, ningú en bravesa.

No tan grata es al pelegrí la troba
Ab que l' festeja á son regrés sa esposa,
Ni tant la pluja á la pintada roba
Ab que l' senyor vestí la tendra rosa,
Com grata fou á l' host la alegre nova
De que ab mil almugavers, gent briosa,
Ve Rocafort als turchs á escarmentarne
Y á Grecia de sos fers á llibertarne.

No bè Roudor rebé aquella noticia,
En vers Éfeso mou l' host vencedora
Hont sab lo aguarda la brillant milícia
Que al valent Rocafort serveix y adora:
À Rocafort del qual en la perícia
Com á soldat confia, á qui se anyora
De apretar com á amich entre sos brassos,
Y l's vells favors pagarli ab nous abrassos.

37

Alabe s' ara l' turch de que en la porta
Penjará de sa tenda l's caps d' Entença,
De Roger y Roudor, y ab la gent morta
Fará un mur de sòn camp per la defensa:
¿Per qué sa llansa y cimitarra torta
Ja no llampegan per la plana extensa,
Ni del temple de Diana en las ruínas
Ve á folgar lo felló ab sas concubinas?

38

Entre coloms milá, llop entre ovellas,
¿Per qué á galopejar no ve en la plana
Ab sòn caball que ab peus de acer centellas
Arranca de la roca que desgrana?
¿Per qué á robar no baixa ja á las bellas
Per sòn burdell que ab sòn alé profana,
Y en lloch de anar fugint per las montanyas,
Á incendiàr no ve camps y cabanyas?

39

No pintaré dels nostres l' alegria
Al reünirse l' una y l' altra armada,
Ni l's crits ab que demanan á porfia
Proseguir la victòria comensada.
Lo més cobart, si ni ha, ja desafia
Al turch infiel, y espera que borrada
Quedarà prest la lluna musulmana
Del cel de l' Asia per la creu cristiana.

Refeta apenas l' host de la fatiga
Del llarch camí, Roger la marxa ordena
En vérs hont paix lo sol, hont la enemiga
Armada als grechs á nous horrors condena.
Sab que quant més en arrancarla s' triga
Creix y menos remey té la cangrena;
Ni vol que s' diga que podent tallarla
Ab criminal descuyt deixá arrelarla.

En va baix las murallas de Pamfila
Cregué Sarcano obrir la sepultura
Al exércit creyent, y entrar la vila
Y clavar en sos murs la lluna impura;
Com lo carro desgrana y aniquila
Lo palet que en sa marxa lo detura,
Axí l' host de Roger desfá animosa
Tot quant sa triufant marxa entorpir osa.

Deserts ardents, immensos mars d' arena
Ratllats pèls vents, com plana per l' arada;
Monts que amagan llur testa de neu plena
Y de blanchs caramells de gel ornada
En las estrellas; pluja ni serena,
Res fa amaynar lo pas á nostra armada,
Que com riu caudalós de nit y dia
Sense tórcerla may segueix sa via.

Segueix sa via nit y jorn llasantne
Del mont, del pla y la vall l' host enemiga,
Per tot arreu als grechs aconsolantne
Y á llurs ciutats tornant llur gloria antiga:
Nit y jorn fa sa via apenas dantne
Temps per secar la suor á la fatiga,
Ni para fins plantarne sa bandera
Del Tauro en la nevada cordillera.

Com la serp que entre l' herba s' arrossega
Seguint los passos del lleó, traydora,
Y s' enrosca en són coll, lo estrény y ofega
Y li xupa la sanch y lo devora;
Axí l' host enemiga se replega
En las faldas del Tauro, esperant l' hora
De cóurer sobre l's nostres de repénta
Y apagar en sa sanch sa set ardenta.

Mès Roger, si bè té la fortaleza
Del lleó, es cautelós com la rabosa,
Y ni tem de la serp la vil destresa
Ni del áspit la baba verinosa:
Com la rabosa, fuig ser del llas presa,
Y en ell caygut, com lo lleó l' destróssa,
Y en lo neci que l' llas li preparaba,
Proba sas unglas y sa rabia esbraba.

No bè aprengué Roger que una emboscada
Li preparaba l' turch, al arma toca,
Y ab crits de guerra á la traydora armada
Lo valerós á guerra á mort provoca
Als crits la selva de enemichs prenyada
Contexta ab crits; cada arbre, cada roca,
Vomita un turch, y cada turch cent fletxas
Que obren en nostras filas amplas bretxas.

No desmayan pér có los animosos
Braus laletans, ni un pas retrocedeixen:
Si n' cauhen deu de morts, vint valerosos
Umplen luego lo clar que aquells ne deixen:
Com dos remats de tigres furiosos
Axí los dos exércits se embesteixen,
Y apretan tant que l's es la plana escassa,
Y ni per cóurer tenen los morts plassa.

Roudor de Llobregat, que ausent ploraba
Sense esperansa, á sa amorosa Elena,
Com la lleona á qui mentres cassaba
Li robaren sos fills busca á sa pena
Un remey en la mort, axí s' llansaba
Lo primer del combat en l' ampla arena,
No en busca de llores y gloria vana,
Mès de la mort que penas del cor sana.

¡ Mès ay! la mort impía entorn d' ell sega
Als valerosos ab sa dalla antiga,
Y á Roudor, que á sos colps són pit entrega,
Ab sas alas y dalla, crüel, abriga.
En va desesperat l' arena rega
Provocant ab són fer l' host enemiga;
Tot cedeix á sos colps, tot ho avassalla,
Com si prestat li hagués la mort sa dalla.

Marulli, Rocafort, Roger, Entença,
Bé fereu en escriurer vostra gloria
Del immens Taurus en la plana immensa:
Lo temps pot esqueixarne de la historia
La plana més gloriosa, més extensa;
Mès si volgués borrar vostra memoria,
Lo Tauro que borrar del mon tindria
Y sols oscar sa dalla lograria.

Montaner doná al mon en aquell dia
De són valor com capitá altas provas,
Y que no manco l' fèr blandir sabia
Que escriurer gestas, que cantarne trovas.
També Darós ab nous llores cenyia
Són front y són escut ab armas novas;
Y Siscar y Logran de morts cubreixen
Lo camp, y en sanch llurs noms allí imprimeixen.

De aquell jorn la batalla fou tremenda;
Tremenda y llarga, sí, més gloriosa,
Pus de l' Armenia nos obrí la senda,
Pus perdé l' turch sa gent més valerosa.
Dos anys atrás podia aquest sa tenda
Desde l' Tauro á Estambul plantar ayrosa;
Vuy de Estambul del Tauro á la alta serra
No es ja més que sa tomba l' ampla terra.

CANT TERCER.

1

En lo jorn que seguí al de la batalla,
Apenas l'astre d'or del mar sortia
Pintant en l'ona lluminosa ralla
Com cinta resplendent de pedreria,
Ab las senyeras que la vil canalla
En lo camp al fugir deixat habia,
Roger al Deu dels forts un altar alsa
Y ab cántichs, com Moysés, sa gloria ensalsa.

2

De genolls tots, los ulls clavats en terra,
Rendida al peu la llanisa, dart ó massa,
Álsan á Deu est cant: « Sòn alé aterra
» Als reys més forts y llurs ciutats arrassa:
» Devant d'ell los més braus fills de la guerra
» Son la pols que dispersa l' vent que passa,
» Y es débil á sos ulls l' host que l' adora
» Com los brins d' herba que argentá l' aurora.

3

» Ell, sols Ell es lo fort; lo tro que brama;
» Lo vent que l's roures romp com débils canyas;
» Lo riu que escabellat pèl plá s' derrama
» Com fullas arrastrantne las cabanyas;
» Lo volcá abrasador que en rius de flama
» Converteix y vomita las montanyas:
» Las tempestats, las onas Ell las doma
» Y li son dócils com al vent la ploma.

4

- » Ell es lo fort. Del turch Ell las senyeras
- » Ha desfilat y en Grecia ha obert sa fossa,
- » Com un jorn baix las onas del mar fèras
- » De Egipte sepultá l' host orgullosa.
- » Per Ell plantat habem nostras banderas
- » En la falda del Taurus escabrosa;
- » Per Ell habem llansat los turchs de Tracia;
- » Per Ell los llansarém de tota l' Asia. »

5

Res més hermós ni gran que esta pregaria
De tot un camp, del jorn á la llum pura,
En una immensa falda y solitaria
Fértil ahí, vuy ampla sepultura;
Tenint per temple l' cel, per lluminaria
Lo sol, y per catifa una planura,
Per ara una bandera destrossada,
Y per encens los cántichs de una armada.

6

Com la flor que més bella y fragant se obra
Al ferirla del sol los raigs de grana,
Ab aquell cántich nou vigor recobra
L' host, y passar á Armenia á crits demana,
Dihentne que ella sola basta y sobra
Fins per salvar Sion, que l' turch profana;
Mès lo prudent Roger, si bè l's halaga,
Ab paraulas de foch sos fochs apaga.

7

- « De mos companys de glorias y fatigas,
- » Los diu, conech las nobles y altas prenas,
- » Y sé que ab ells á platjas enemigas
- » Podria transplantar segur mas tendas:
- » Sé que á pesar de murs, de darts é intrigas
- » Als pendons de Aragó gloriosas sendas
- » Obririan, de pol á pol la terra
- » Fentne cruxir al bruyt de dura guerra:

- » ¿Mès qui nos assegura que triunfarne
- » Dels frets y dels calors y fam poguessem?
- » ¿Hont son los elms y escuts per evitarne
- » Que tost ó tart debaix llurs colps cayguessem?
- » ¿Hont son los medis, dat que destrossarne
- » Exércits aguerrits, alts murs logressem,
- » Per correr los deserts sense abrusarnos,
- » Per traspassar los monts sense gelarnos?

- » No insultèm al Senyor, que als seus premia,
- » Tentant sa omnipotencia, temeraris,
- » Y pus ja de la pau llú lo hermós dia,
- » Y la gloria n's cedeixen los contraris,
- » Deixém que á plorar vagen llur porfia
- » Als peus de llurs palmers y dromedaris,
- » Y á rebre aném lo encens ab que n's convida
- » Grecia á tantas victorias agraphida.»

Sempre la cobardía fou ingrata;
Sempre l' fellò al valent fèu sorda guerra,
Pus es á son vil cor la enveja innata
Y en no podent pujar als alts aterra.
Y com l' indi que als arbres que ombra grata
Li daban y aliment, ingrát, los serra
Per cullir més bé l' fruyt, sens figurarse
Que al fi d' ombra y de fruyts vindrá á privarse:

Axi l' grech, figurantse tal vegada,
Llibre al véurers' del turch que l' oprimia,
Que ja no necessita á nostra armada
Que á ivernar en Galípoli venia,
La que ab ella ha contret deute sagrada
Ab nous insults li paga cada dia,
Sens véurer que d' est modò se privaba
Del mur que ombra y defensa li donaba.

Los grans principalment, serps verinosas
Que en las gradas dels tronos se arrossegan.
Y que las obras dels demés gloriosas
Ja que igualar no poden las ofegan,
Pintan á Andrónich com á sospitosas
Dels nostres las hassanyas; ni sossegan
Fins á lograr privarlos de sa gracia
Y l's pobles sobornar contra ells de Tracia.

No s' quedan en derrera l's genovesos,
Enemichs en tots temps de nostra gloria,
En allevarnos tants y tals excessos
Que á recordarls se nega la memoria.
En desitg de venjansa l's vils encesos,
Infamar no bastantlos nostra historia
Baix capa de amistat; al foch que estalla,
Tiran per nostra ruina, sofra y palla.

Com noble que es, Roger se desespera
De haber de batallar ab adversaris
Que al dar lo colp amagan en derrera
Lo dart, besant de amichs á llurs contraris.
Lo irrita no poder en guerra féra
Punir als que lo insultan, temeraris,
Y al qui com á lleó no osa atacarlo
Tenint com á serpent de escarmentarlo.

Mès véu que baixar té, si bè li pesa,
Al camp hont són contrari á cridarlo osa,
Baix pena, si no hi baixa, de ser presa
Junt ab los sèus de aquella gent medrosa,
Que no té en res l' honor y la noblesa,
Llop famolench ab usos de rabosa:
Véu que no l' cullirá si l' guant li tira,
Y á véncerlo ab la por per tant conspira.

Roudor en tant, ausent de sa nineta
Y sens l' ardor de gloria que á la llaga
Del amor, si no cura, al manco aquieta
Ab los somnis daurats ab que l' halaga;
Las de una vida en que ab una sageta
Cada minut que passa sòn cor llaga,
De Andrinópolis, hont viu sa Elena, un dia,
Sens fèr cas dels perills, empren la via.

Sab que ab sòn pare allí soleta habita
Plorant com éll sa sort adversa y dura
Que ab son alé de fel llurs cors marxita
Y ompla l' vas de llur vida de amargura;
Y obehint á la flama que l' excita
A oferirse de amor en l' ara pura,
Á una temible mort sos jorns exposa
Per comprar un sol bes de sa amorosa.

De Galípol sortí, y ans que sa ausencia
Notassen sos amichs, ja galopaba
Pèl vast desert ardent á la inclemencia
Del ayre y sol de foch que l' abrasaba.
En alas del amor, de negligencia,
Pus que no vola com sòn cor volaba,
Culpa al caball, no obstant que romp l' arena,
Com romp las onas la tallant carena.

Feya dos jorns que desertat habia
De Galípol la antiga y de sa armada;
Dos jorns eterns que disparat corria
Per escabrosa senda y retirada.
Sòn cor, com flor al sol, al goig se obria
Mès com més se apropaba á sa estimada;
Y com més se apropaba, sentir feya
Més l' esparó al caball que ja no l' creya.

20

Que ja no l' creya, pus á la fatiga
Y al calor y á la sét podent ab peña
Resistir ja, quant més Roudor l' instiga
Més la ungla enfonsa en la movable arena.
L' alhaga aquell en va y en va l' castiga;
Penja en blanchs fils del ferro que l' refrena
La saliva, y cau mort, á la inclemència
Deixant l' amant que plora sa imprudencia.

21

Vehent Roudor que ja no li seria
Possible á peu anar y ab la armadura,
De un bosquet de palmers que allí hi havia
Ve á aixugar sa suor en la espessura:
«Aqui esperaré, diu, que caygue l' dia,
» Y quant la lluna argente la planura,
» Seguiré mon camí llavors, ma bella,
» Pus tu m' daràs delit y llum aquella.

22

Una hora feya que entregat estava
A sos somnis de amant y de poeta,
Quant véu que per la plana atravessaba
Un negre infiel portant una nineta
Que en sos carnosos brassos forsejaba
Implorantne del Cel ab plors, lassetat,
La pietat que alcansar ja no s' empenya
De aquell cor dur, més dur que el de una penya.

23

Tant lo caball corria que en darrera
Deixaba al vent que allisa ó ralla l' Sahara
Alsant un vel de pols com en la esfera
D' espurnas lo cometa en la nit clara;
Y coneixent Roudor que dable no era
Alcansarlo sens alas, li dispara
Ab tanta forsa un dart, que l' ayre trenca
Brunsint, y del caball al negre arrenca.

24

En ell per un instant l' inífel vacila
Com arbre á qui lo cor tallá la serra ,
Mès prompte en sanch tenyit que á doll destila
Ab la hermosa abrassat besa la terra:
Llavors lo Paladí, com ferho estila
Ab los inífels que vens en noble guerra,
Umple l' elm de aygua, y ans de rematarlo,
Va en nom de Deu lo pare á batejarlo.

25

Mès ; qual sa admiració, qual sa sorpresa
Fou quant al apropiarse al qui la plana ,
Com serp ferida , revolcantse besa ,
Coneix, la gorra al tréurerli de llana,
A un vil esclau de Jordi, y en sa presa
De sòn cor á la hermosa soberana
Per qui en impúdich foch aquell cremaba
Y que á folgar ab ella á Armenia anaba!

26

Rondor com cristiá l' aygua derrama
Sobre al qui com rival venjansa porta ,
Lo paradís obrintli ; y á la que ama
Y que blanca com flor pansida y morta
Jau en la pols, ab sòn alcé de flama
Dissipa l' gel de mort y la conforta ,
Y com la flor al sol reviu y s' obra ,
Color sòn front, sòn cor vida recobra.

27

« ¿Véus? li diu lo amorós, Deu nos estima:
» Deu ha vist nostre amor y vol premiarlo.
» ¿Per qué suspiras? ¡Ah! ¿Lo alé que anima
» Ton cor no es mon alé? ¿per qué apagarlo
» Pus ab plors vols?... ; hermosa! l' front arrima
» Sobre mon pit... ¿per qué, per qué apartarlo?
» ¿Me tems? ¿tems lo desert? ma espasa t' guarda ,
» Y amor de mí mateix t' es salvaguarda.

- « ¿Per qué apartas los ulls? ¡Oh Cel! Elena
» Ja no m' estima, no, que al véure m' plora.
» Vans foren mos sospirs com en la arena
» Las perlas que verteix la ròssa aurora:
» Ha estat va lo esperar, vana ma pena,
» L' ausència ha mort sòn cor... ¡Oh sort traïdora!
» Sòn foch ha convertit la ausència en cendra,
» Y en cor de tigre l' cor de un ángel tendra! »

- « ¿Qué no t' amo, Roudor? ¡Ah! pren ma vida,
» Pren mon alé, que es teu, mès no atormentes
» De tal sospita ab tan crüel ferida
» Mon cor llagat, ni mos dólors augmentes;
» ¿Qué no t' amo? ¿no séns del cor que crida
» Al teu las sacudidas violentes?
» ¿Qué no t' amo? ¡pregunta á las estrellas
» Quantas voltas per tú he vetllat ab ellas! »

Entre núvols, la lluna ja se alsaba
Platejant lo desert, hont la existencia
Se sent de un Deu, y encara ponderaba
De sòn amor Roudor la violència,
Quant de prompte á sos ulls se presentaba
Un Vell que en la plegaria y penitència,
Com llum que en un altar de nit y dia
Crema, en la soledat se consumia.

Roudor saluda al sant Anacoreta,
Palmer que al peregrí pèl desert guia,
Y que com font que en lo desert aquieta
Al qui en ardenta sét se consumia,
Al qui la sét del ánima inquieta
La font dels sants consols axis ubria;
Y pèl Cel inspirat, pren á sa hermosa
De la ma, y á sos peus postrat se posa.

Y... « ¿no es cert, » diu á sa estimada Elena
Que devant del sant Vell també s' humilla,
» Que á la llum dels estels pura y serena
» Ser ma esposa jurares?... » y la filla;
» Ho jurí... » contextá de rubor plena,
Baixant los ulls per hont rellicant brilla
Dols plant de amor.... « oh! sí; ho jurí, » suspira;
» Així m' puje á sa gloria l' Deu que m' mira. »

Llavors Roudor los ulls al Vell alsantne,
« Lo que ha unit Deu uniu, oh pare, » exclama;
Y las mans sobre l's dos aquell posantne
La gracia del Senyor sobre ells derrama:
« Multiplicauvos » diu, al Cel clavantne
Sos ulls hont llú de amor diví la flama...
Llavors obrintse l's núvols á la una
Caygué sobre los tres un raig de lluna.

Roudor lo abrás de espòs dòna á sa esposa
Que ab cast abrás se l' paga de ternura,
Y ajuda al Vell en l' obra piadosa
De dar al cos del negre sepultura:
Dòna en seguida un colp de ma la hermosa
Per cridar al cavall que en la planura
Pasturaba; del Vell se despedeixen:
Cavalcan y en la fosca desapareixen.

Tot cavalcant Roudor á sa estimada
Lo que endevant déu fèr, prudent li explica.
Convé que al Jordi oculte que es casada;
Y dócil promet fèr lo que éll li indica.
Y éll tornarà á Galípol ab sa armada
L' hora á esperar, que l' cor li pronostica
Que vindrá tost, en que de pau emblema
Será lo amor ocult en que ara s' crema.

En tant Roger del Grech lograt ja havia
 Las provincias del Asia en recompensa,
 Paga digne de un rey cual mereixia
 De nostra armada la victoria immensa:
 Mès com ans de aná' allá, besar volia
 Los peus del fill de Andrónich, deixá á Entença
 Sa armada, y de que va de pau en prenda,
 De Andrinópolis, ab pochs, empren la senda.

Y un dels pochs fou Roudor, que aprofitarne
 Volgué, amorós, ocasió tant bella
 De altra vegada véurer y abressarne
 De sòn cor l' ídol, de sòn cel la estrella.
 ¡ Ah! ; no veyas que al llop vas á entregárne
 Ton cap, Roger, en la jornada aquella?
 ¿ No sabias, incaut, que qui á la coba
 Del tigre entra no sempre eixida troba?

En lo llas que Miquel los preparaba
 Roger y sos companys, com noys, caygueren,
 Pus que baix sòn mantell lo que amagaba
 Cor de veneno, fèr traydor no veren;
 Del vas que l' fals amich los allargaba
 Com nobles que eren sens recel begueren,
 Ni sospitar volgueren que trahirlos
 Pogués qui fou tant franch en acullirlos.

Si menos confiats viscut los nostres
 Haguessen, ¡ ah! no haurian tal vegada
 Assistit al dinar hont tantas mostres
 Reberen de amistat del qui amagada
 Portaba per donársela en las postres
 Llur sentència de mort temps ha pensada,
 Y ab nous llorers llurs fronts cenyit haurian
 Y en la historia llurs noms més brillarian.

De Andrónich ab lo fill ab alegríá
Roger bebia l' néctar de la parra
De Roudor y altres sis en companyía,
Braus tots com éll, tots gent noble y bisarra,
Quant de la sala de improvís se obria
La porta, y en la ma la cimitarra
Jordi y bé cent alans que l' obeheixen,
La sala á trahició vils invadeixen.

41

De Roger y dels sèus prompte las massas
De llurs acers cent raigs d' espurnas treuhen,
Y ans que pugan finir llurs amenassas
Sis dels primers que entraren morts ja jeuhen.
Rodan per terra las dauradas tassas
Hont los que moran sanch y néctar veuhen;
Y volan á bocins per terra l's ferros,
Las pebeteras d' or, de flors los gerros.

42

Com á lleons los nostres pelearen,
Y als grechs, com á valents, ans no caigueren,
Quant pesats llurs fers eran demostraren,
Quant robustas llurs mans coneixer fèren;
Y si bè los alans allí venjaren
Lo afront que dins de Cícico reberen,
Cada gota de sanch allí vessada,
Venjá ab cent braus de Grecia nostra armada.

43

Roger caygué també pero matantne.
Caygué quant ja dels peus á la cimera
Estaba roig de sanch; caygué deixantne
De sanch grega en lo sol ampla raguera.
Per la taula entre l's vasos rodolantne
Sa testa aná, movent la vista fèra;
Y es fama que Miquel de est al morirne
Sa corona del cap sentí fugirne.

Sobre Roudor sa cimitarra alsaba
Ja l' venjatiu, ingrat pare de Elena,
Y á tallar de un sol colp sa vida anaba,
De llarchs dias de afany llarga cadena;
Quant entre l' fer y el jove se llansaba
Per detturar lo colp que la condena
Á la viudesa, Elena que, atrevida,
Á implorar ve de sòn espós la vida.

« Detén lo bras »... exclama, ab sa ma blanca
Parant lo colp que Jordi al jove tira;
« Detenlo... es... mon... » la mort sos llavis tanca
Y lo dòls nom de « espós! » en ells expira.
Groga com flor tallada de la branca,
Gira l's ulls y al morir á Roudor mira...
Lo colp que al cor anaba del atleta
Caygué, mès sobre l' pit de la nineta.

La tortoleta si l' espós li matan
Ab tristos plors llamentada sa viudesa,
Peró l's lleons si l's fills los arrebatan
No ploran, mès se venjan ab cruesa:
Axi Roudor á qui los grechs combatan
Als grechs fa veurer quant sa massa pesa,
Ni vol morir que s' venja, sa venjansa
Se gosa, com lo tigre, en la matansa.

Roudor, de Tous y Alquer sols se n' tornaren
Dels que Roger portá en sa companyia,
Que als altres descuydats los grechs trobaren
Y en ells feren crüel carniceria.
Roudor, de Tous y Alquer sols se salvaren
Obrintse ab son valor gloriosa via,
Y fugiren mès no sens ans jurarne
Morir com bons ó llurs amichs venjarne.

CONCLUSIÓ.

1

Y los venjaren... gran fou la matansa
Ab que los camps del Àsia embermelliren;
Y l's restos del festí de sa venjansa
Als buytres y á las hienas repartiren;
Oscaren los acers, la forta llansa
En los cráneos dels grechs... tants ne moriren;
Que de sa carn las fèras se atipàren;
Y las planas llurs ossos blanquejaren.

2

Mès no l's culpen de cruels... en llurs entranyas
Sentiments de perdó pot se' abrigaban,
Y ; qui sap quantas voltas sas pestanyas
Al dar un colp de mort se humitejaban!
Vessaren sanch, es cert ; mès llurs hassanyas
Y l's agravis rebuts los disculpaban;
Y si s' pot que l' venjar-se sia noble,
Fou noble la venjansa de aquell poble.

3

Mès ; ah ! no m' toca á mí lo judicarlos ;
Y pus de pedra en llits humíts reposan
De llurs fatigas, ; ay dels qui evocarlos
Y subjectarl's á llurs judicis osan !
Sols á Deu en lo plat li es dat pesarlos ;
Y pus ja los pesá, y ó d' ell ja gosan
O l's tencá l' paradís, m' harpa de plata,
Sants ó damnats, mon Deu , ta lley acata.

En sa venjansa quatre anys llarchs gastaren,
Anys en hassanyas rics, pobres en gloria.
Després d' ells en Atenas flamejaren
Llurs banderas al vent de la victoria,
Y allí com braus y nobles guerrejaren,
Y allí alsaren als astres llur memoria,
Y un nou tron á Aragó li regalaren
Y á sa corona un nou joyell juntaren.

Roudor buscá la mort en las batallas,
Mès sols blasons y gloriás trobá en ellas:
Y quant, gelat pèls anys, sota las mallas
Sòn cor no palpitaba ja, sas vellas
Armaduras penjant en las murallas
De una pobre cabanya, á las estrelles
Del cel pur de la Grècia, se agradaba
En recordar la hermosa á qui ploraba.

Mès tart quant ja sa calva cabellera
Queya en blanchs fils sa espatlla platejantne,
La ma sobre un bastó, l' harpa en darrera,
Aquell trist sol d' amarchs recorts deixantne,
Torná del Llobregat á la ribera
Hont, com cisne, morí sos dols cantantne;
Hont morí, sens romandre de sa gloria
Ní un nom en una pedra per memoria!...

CANTÍ.

Joaquim Rubió y Ors.

